

since the consequences of crime determine the whole system of combating it, there is not enough integrated work in this respect. This article aims to expand criminological theory in terms of determining the structural elements of the «price» of crime, which will have practical significance in terms of building an effective strategy to counteract one or another of its varieties.

It is emphasized that existing proposals in the criminological science for the allocation of certain elements of the «prices» of crime deserve a more in-depth analysis and further development, being conditioned by various tasks of scientific research. In an effort to avoid duplication and «conditionality» when structuring the mentioned concept, it is justified to allocate only two system-forming components in it: the «price» of direct criminal behavior (the consequences of a real induction for society, state, person) and the costs associated with the response to the existence of the phenomenon of crime (maintenance of criminal justice bodies, implementation of an extensive network of measures for the prevention and suppression of offenses, etc.). Other types (loss of a criminal, costs as a «price» of crime expectations, etc.) are derived from the above elements, which, however, require the identification and detailed characterization.

Key words: the consequences of crime, the price of crime, the structure of crime, the conseqventiology of crime.

Наконецна І.М.

ПРОБЛЕМИ КВАЛІФІКАЦІЇ ОКРЕМИХ КВАЛІФІКУЮЧИХ ОЗНАК ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ ЖИТТЯ ТА ЗДОРОВ'Я ОСОБИ

УДК 343.6

За Конституцією України (стаття 3) людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в державі найвищою соціальною цінністю. Відповідно, злочини проти життя особи належать до категорії одних з найнебезпечніших посягань. А за умисне вбивство з кваліфікуючими ознаками (ч. 2 ст. 115 КК України) передбачено найсуворіший вид покарання – довічне позбавлення волі.

Кримінально-правові норми розділу II Особливої частини Кримінального кодексу (далі – КК) України, де передбачена кримінальна відповідальність за злочини проти життя та здоров'я особи, містять 35 кваліфікуючих ознак, які в сукупності з ознаками основних складів утворюють кваліфіковані та особливо кваліфіковані склади злочинів проти життя та здоров'я особи. Деякі

з них законодавець використовує доволі часто, зокрема, «щодо двох або більше осіб»–7 разів, «спричинення смерті потерпілому»–6 разів, «щодо неповнолітнього»–6 разів, «з мотивів расової, національної чи релігійної ворожнечі» –6 разів. Безперечно, диференціація кримінальної відповідальності за допомогою кваліфікуючих ознак сприяє дотриманню основних принципів кримінального права. Водночас таке різноманіття кваліфікуючих ознак потребує, на наш погляд, особливої уваги законодавця щодо їх правової регламентації.

У різні періоди розвитку кримінально-правової науки проблемі формування кримінально-правових норм з кваліфікуючими ознаками складів злочинів приділяли увагу такі відомі науковці, як О. В. Барков, О. В. Васильєвський, Н. О. Гуторова, О. В. Ільїна, Е. М. Кісілюк, І. Я. Козаченко, П. В. Коробов, Т. О. Костарева, С. Є. Кротов, Л. Л. Кругліков, О. К. Марін, О. З. Мармура, С. А. Миронюк, В. О. Навроцький, Л. В. Павлик, В. І. Ткаченко та інші. Та на жаль, аналіз кримінально-правових норм, що містять кваліфікуючі ознаки, дає підстави стверджувати про наявність недоліків при їх формулюванні, а також відсутність єдиних підходів щодо їх тлумачення.

Ознака *«щодо двох або більше осіб»* вказує на кількість потерпілих і виступає в якості кваліфікуючої при умисному вбивстві (п. 1 ч. 2 ст. 115 КК), вбивстві через необережність (ч. 2 ст. 119 КК), доведенні до самогубства (ч. 2 ст. 120 КК), зараженні вірусом імунодефіциту людини чи іншої невиліковної інфекційної хвороби (ч. 3 ст. 130 КК), неналежному виконанні професійних обов'язків, що спричинило зараження особи вірусом імунодефіциту людини чи іншої невиліковної інфекційної хвороби (ч. 2 ст. 131 КК), зараженні венеричною хворобою (ч. 2 ст. 133 КК) та незаконному проведенні дослідів над людиною (ч. 2 ст. 142 КК).

Залежно від ознак основного складу злочину, кримінально-правова характеристика такої кваліфікуючої ознаки може бути різною. Скажімо, вбивство двох або більше осіб, вчинене через необережність характеризується необережним ставленням винного до заподіяння смерті двом чи більше особам і має місце, якщо особа передбачала настання наслідків свого діяння у вигляді

спричинення смерті двом чи більше потерпілим, але легковажно розраховувала на їх відвернення (злочинна самовпевненість) або коли вона не передбачала настання таких наслідків, хоча повинна була і могла їх передбачити (злочинна недбалість).

Умисне вбивство двох або більше осіб має місце, якщо за подіяння смерті двом чи більше особам охоплювалося єдиним умислом винного, незалежно від часу його реалізації та мотивів, якими керувався вбивця. Як слушно зауважує Е. В. Кабурнеєв, якщо умисел на вбивство іншої особи виник після скоєння першого вбивства, то вчинене не може кваліфікуватися як вбивство двох осіб. Тоді кожне з вчинених діянь потребує самостійної кваліфікації [1, с. 120]. Водночас, Андрєєва Л. А. допускає можливість кваліфікації як вбивства двох або більше осіб і тих випадків, коли умисел на вбивство іншої особи виник під час або одразу після вчинення першого вбивства, тобто умисел заподіяти смерть одній особі «переріс» в умисел вбити іншу особу [2, с. 4]. Як видається, з такою позицією погодитися важко, оскільки в подібних випадках має місце не одиничний злочин, а два окремих злочини і кваліфікація вчиненого повинна відбуватися за правилами повторності.

Словосполучення, яким користується законодавець для нормативного закріплення кваліфікуючої ознаки «двох або більше осіб», є, на наш погляд, оптимальним. Однак у трьох випадках з семи замість слова «або» використовується «чи», що, безперечно, на зміст кваліфікуючої ознаки не впливає, однак порушує принцип єдності філологічних підходів щодо побудови кримінально-правових норм.

Крім того, у ч. 2 ст. 131 КК та ч. 2 ст. 133 КК, формулюючи відповідну кваліфікуючу ознаку, законодавець повторно вказує на суспільно небезпечні наслідки, що в обох випадках є обов'язковими ознаками об'єктивних сторін основних складів цих злочинів – «що спричинило зараження двох чи більше осіб». Як видається, використання подібних прийомів є зайвими, оскільки вони ніяким чином не сприяють правильному розумінню і застосуванню кримінально-правових норм, натомість призводять до їх текстового перевантаження.

Водночас Плаксіна Т. О. пропонує відмовитися від кваліфікуючої ознаки «щодо двох або більше осіб», реалізуючи соціальну потребу в кримінально-правовій охороні сукупності основних об'єктів вбивства через інститут сукупності злочинів. Автор вважає саме існування такого кваліфікованого складу умисного вбивства результатом безпідставної підміни на законодавчому рівні множинності злочинів одиничним злочином. Для ліквідації подібних нормативних помилок, продовжує Т. О. Плаксіна, слід розширити поняття сукупності, вважаючи такою вчинення не тільки різних злочинів, але й таких, що передбачені однією і тією статтею або частиною статті Особливої частини КК України [3, с. 444; 4, с. 72].

Аналогічну точку зору висловлюють Л. Ю. Ларіна та І.В. Пантюхіна, вважаючи, що таке законодавче рішення дозволить уникнути помилок при кваліфікації та призначенні покарання, що, в свою чергу, унеможливить порушення принципів кримінального права [5, с. 133]. Однак ми таку позицію вважаємо хибною, оскільки на відміну від повторного вбивства, умисне вбивство двох або більше осіб являє собою одиничний злочин, що складається з кількох ідентичних діянь, об'єднаних єдиним умислом винного, і спрямованих на досягнення єдиного результату – заподіяння смерті кільком особам.

За Законом України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо відповідальності за злочини з мотивів расової, національної чи релігійної нетерпимості» від 5 листопада 2009 року окремі кримінально-правові норми були доповнені кваліфікуючою ознакою «з *мотивів расової, національної чи релігійної нетерпимості*». Це, в свою чергу, призвело до появи відповідних кваліфікованих складів умисного вбивства (п. 14 ч. 2 ст. 115 КК), умисного тяжкого тілесного ушкодження (ч. 2 ст. 121 КК), умисного середньої тяжкості тілесного ушкодження (ч. 2 ст. 122 КК), побоїв і мордування (ч. 2 ст. 126 КК), катування (ч. 2 ст. 127 КК) та погрози вбивством (ч. 2 ст. 129 КК).

Вчинення злочину з мотивів расової, національної чи релігійної нетерпимості містить ще одну обов'язкову ознаку суб'єктивної сторони його складу – мотив, а також вказує на появу додаткового обов'язкового об'єкту посягання – рівність громадян у

їх конституційних правах та рівність їх перед законом незалежно від національності, релігійних переконань чи кольору шкіри, що гарантується ст. 24 Конституції України.

На думку А. В. Савченка, зміст мотиву расової, національної чи релігійної нетерпимості може полягати в наступному: 1) ненависницьке (упереджене) ставлення до потерпілого, який належить до іншого віросповідання, раси, кольору шкіри чи національності; 2) демонстрація людської неповноцінності потерпілого, що належить до іншої національності, раси чи віросповідання; 3) прагнення вчинити фізичну розправу над потерпілим у зв'язку з його расовою, національною чи релігійною приналежністю; 4) прагнення принизити честь і гідність певної раси, нації чи конфесії; 5) прагнення спровокувати чи розпалити національну, расову чи релігійну ворожнечу; 6) продемонструвати шовіністичний світогляд або ксенофобію щодо інших груп людей; 7) викликати загострення міжнаціональних чи міжконфесійних стосунків тощо [6].

Щодо форми викладу подібної кваліфікуючої ознаки в тексті кримінального закону, то ми вважаємо її достатньо лаконічною і компактною. Однак, зважаючи на необхідність використання єдиних форм словосполучень для визначення однакових ознак злочинів, пропонуємо обрати розділовий сполучник «чи» та скористатися ним у всіх вище вказаних кримінально-правових нормах, де передбачена кваліфікуюча ознака «з мотивів расової, національної чи релігійної нетерпимості».

Вчинення злочину *щодо неповнолітнього* додатково вказує на потерпілого і є кваліфікованим складом таких злочинів проти життя та здоров'я особи, як доведення до самогубства (ч. 3 ст. 120 КК), зараження вірусом імунодефіциту людини чи іншої невиліковної інфекційної хвороби (ч. 3 ст. 130 КК), зараження венеричною хворобою (ч. 2 ст. 133 КК), неналежне виконання професійних обов'язків медичним або фармацевтичним працівником (ч. 2 ст. 140 КК), незаконне проведення дослідів над людиною (ч. 2 ст. 142 КК) і насильницьке донорство (ч. 2 ст. 144 КК). Крім життя та здоров'я особи, відповідні кваліфіковані склади цих злочинів характеризуються додатковим об'єктом посягання – нормальний

фізичний, моральний та соціальний розвиток неповнолітньої особи. Як слушно зауважує С. Косенко, неповнолітні – найбільш уразлива частина населення, яка внаслідок розумової і фізичної незрілості потребує спеціальної охорони і піклування [7].

За кримінальним процесуальним законодавством України (п. 12 ч. 2 ст. 3 КПК) неповнолітнім є дитина до досягнення нею чотирнадцяти років (малолітня особа), а також дитина у віці від чотирнадцяти до вісімнадцяти років [8]. У цивільному законодавстві поняття неповнолітнього закріплене у дещо іншому значенні. А саме, за ч. 1 ст. 32 Цивільного кодексу України неповнолітнім є фізична особа у віці від 14 до 18 років [9]. Аналогічно визначає поняття неповнолітнього і Сімейний кодекс України (ч. 2 ст. 6) [10].

Як бачимо, єдиних підходів щодо розуміння терміну «неповнолітній» законодавцем не розроблено, що, як видається, провокує різноманітність підходів при кваліфікації злочинів, які містять таку ознаку. Сприяє цьому і відсутність судового тлумачення щодо використання терміну «неповнолітній» у нормах про злочини проти життя та здоров'я особи. Як слушно зауважує Попов О. М., поняття, що використовуються в законодавстві, повинні мати однаковий зміст не тільки в межах однієї галузі права, але й у всіх інших галузях. Лише за таких умов можлива стабільність і справедливість правозастосовної практики [11, с. 122].

На жаль, відсутність єдності в розумінні поняття неповнолітнього доводиться констатувати і в наукових колах. Зокрема, М. З. Вовк визначає неповнолітнього як особу у віці від 14 до 18 років [12, с. 154]. На думку автора, якби законодавець вважав неповнолітнім потерпілим від злочину особу іншого віку, то про це було б чітко зазначено у відповідній статті Особливої частини КК України, оскільки при потребі поняття «малолітній» і «неповнолітній» у кримінально-правових нормах розмежовуються. Мотивуючи свою позицію, Вовк М. З. посилається також на п. 10 Постанови Пленуму Верховного України від 30 травня 2008 року № 5 «Про судову практику у справах про злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи», де вказано, що неповнолітніми потерпілими від статевих злочинів слід вважати осіб віком від 14

до 18 років, а малолітніми – осіб, яким на момент вчинення злочину не виповнилося 14 років. Однак законодавець, як бачимо, диференціюючи кримінальну відповідальність за статеві злочини, в окремих частинах відповідних статей в якості кваліфікуючих ознак використовує і «щодо неповнолітнього», і «щодо малолітнього». Натомість кримінально-правові норми про злочини проти життя та здоров'я особи, що містять кваліфікуючу ознаку «щодо неповнолітнього», ознаки «щодо малолітнього» не передбачають.

Очевидно, що вчинення злочину щодо особи, яка не досягла 14-річного віку, характеризується вищим ступенем суспільної небезпеки у порівнянні з вчиненням злочину щодо особи у віці від 14 до 18 років. Тому, за логікою М. З. Вовк, складно пояснити позицію законодавця, за якою вчинення злочину щодо особи у віці від 14 до 18 років посилює кримінальну відповідальність винного, а щодо особи до 14 років – ні. Це дає нам підстави припустити, що поняття неповнолітнього охоплює і поняття малолітнього. Тому при кваліфікації злочинів проти життя та здоров'я особи неповнолітніми, на наш погляд, слід вважати осіб у віці до 18 років.

Підтверджує це і позиція О. М. Гуміна, який вважає, що термін «неповнолітній» за змістом збігається з терміном «дитина», який визначається Конвенцією ООН «Про права дитини» (ст. 1) [13] та Законом України «Про охорону дитинства» (ст. 1) [14], як особа віком до 18 років. На думку автора, з метою підвищення ефективності дії кримінального закону доцільно дотримуватись єдиної термінології, вживаючи поняття «неповнолітній» із зазначенням конкретних вікових меж потерпілого [15, с. 496]. Водночас, ми вважаємо більш прийнятною пропозицію М. З. Вовк, за якою слід відмовитися від використання у законі понять «неповнолітній» чи «малолітній», замінивши їх чіткою вказівкою на вік особи потерпілого – «особа у віці до 18 років», «особа, у віці від 14 до 18 років», «особа у віці до 14 років» і т.п., що дозволить уникнути двоякого розуміння аналогічних термінів, що передбачені кримінально-правовими нормами в якості вікових ознак потерпілого від злочину [12, с. 155].

Оскільки неповнолітні особи, як зазначалося вище, потребують особливої правової охорони, необхідним є, на наш по-

гляд, посилення кримінальної відповідальності саме за скоєння насильницьких злочинів щодо такої категорії потерпілих. Тому незрозумілою є в цьому контексті позиція законодавця щодо відсутності кваліфікуючої ознаки «щодо неповнолітнього» у таких насильницьких злочинах, як, наприклад, умисне тяжке тілесне ушкодження (ст. 121 КК), умисне середньої тяжкості тілесне ушкодження (ст. 122 КК), побої і мордування (ст. 126 КК), катування (ст. 127 КК). Як видається, необхідність диференціації кримінальної відповідальності за допомогою такої кваліфікуючої ознаки посилюється також відсутністю аналогічної обставини у переліку обставин, які обтяжують покарання, передбаченому ст. 67 КК України. На жаль, доводиться констатувати відсутність правових підстав врахування скоєння злочину щодо неповнолітнього як в якості кваліфікуючої ознаки при диференціації кримінальної відповідальності за насильницькі злочини, так і в якості обтяжуючої обставини при індивідуалізації кримінальної відповідальності. На наш погляд, ситуацію, що склалася, слід вважати прогалиною у кримінальному законодавстві, що потребує негайного нормативного заповнення.

Щодо формулювання складів злочинів з кваліфікуючою ознакою «щодо неповнолітнього» у конкретних кримінально-правових нормах, варто ще раз звернути увагу на неприпустимість повторювання ознак основних складів злочинів поряд з кваліфікуючою ознакою, що спостерігається у ч. 2 ст. 133 КК і ч. 2 ст. 140 КК.

Спричинення смерті використовується в якості кваліфікуючою ознаки злочинів проти життя та здоров'я особи 6 разів. При цьому спостерігається застосування різних підходів щодо її формулювання. Зокрема, при умисному тяжкому тілесному ушкодженні (ч. 2 ст. 121 КК) та ненаданні допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані (ч. 3 ст. 136 КК) передбачено спричинення смерті «потерпілого», при незаконному проведенні аборту (ч. 2 ст. 134 КК) – «потерпілої», при залишенні в небезпеці (ч. 2 ст. 135 КК) – «особи», при неналежному виконанні обов'язків щодо охорони життя та здоров'я дітей (ч. 2 ст. 137 КК) – «неповнолітнього» і при ненаданні допомоги хворому

медичним працівником (ч. 2 ст. 139 КК) – «хворого». Очевидно, що наслідки у вигляді смерті заподіюються потерпілому від злочину. При чому у кожному з зазначених випадків потерпілий має різні характеристики, залежно від злочину, що вчиняється: ним може бути будь-яка особа, особа жіночої статі, неповнолітній або хворий. Як видається, подібні інтерпретації щодо означення потерпілого при формулюванні відповідної кваліфікуючої ознаки є зайвими. Відповідно, ми вважаємо правильним уникати такої варіативності мовних зворотів, натомість пропонуємо законодавцеві обмежитися єдиним уніфікованим варіантом – «що спричинило смерть потерпілого».

Кваліфікуюча ознака «спричинення смерті потерпілого» характеризує суспільно небезпечні наслідки як обов'язкову ознаку об'єктивної сторони кваліфікованих складів зазначених вище злочинів, а також вказує на появу додаткового об'єкта – життя людини. Ставлення винного до настання наслідків у вигляді смерті потерпілого при вчиненні таких злочинів є необережним. При вчиненні конкретних суспільно небезпечних діянь винна особа передбачає можливість спричинення смерті потерпілого, однак легковажно розраховує на її відвернення (злочинна самовпевненість), або ж не передбачає таку можливість, хоча повинна була і могла її передбачити (злочинна недбалість). Очевидно, що саме це вказує на різкий стрибок ступеня суспільної небезпеки вчиненого, а отже, і про потребу диференціації кримінальної відповідальності за злочини, наслідком яких є необережне заподіяння смерті потерпілому, що тягне посилення покарання за скоєне.

Людина вважається померлою з моменту, коли встановлена смерть її мозку. Відповідно до п. 1 Діагностичних критеріїв смерті та процедури констатації моменту смерті людини, затверджених наказом МОЗ України від 23 вересня 2013 р. за № 821, смерть мозку – це повна і незворотна втрата головним мозком людини всіх його функцій, що реєструється на фоні працюючого серця та примусової вентиляції легень [16]. У науковій літературі під смертю людини розуміють настання біологічної смерті, коли внаслідок припинення роботи серця відбулися незворотні процеси розпаду клітин центральної нервової системи [17, с. 14].

На наш погляд, законодавець повинен відмовитися від диференціації кримінальної відповідальності за допомогою кваліфікуючої ознаки, що характеризує суспільно небезпечні наслідки у вигляді необережного спричинення смерті потерпілого. При цьому вчинене слід було б кваліфікувати за сукупністю відповідних злочинів та вбивства через необережність, що дало б можливість зекономити на текстовому наповненні кримінально-правових норм.

Отже, аналіз окремих кримінально-правових норм, що містять кваліфікуючі ознаки злочинів проти життя та здоров'я особи, дає підстави стверджувати про наявність помилок при їх формуванні. В окремих випадках для означення деяких кваліфікуючих ознак законодавець використовує різні словосполучення, а також різні інтерпретації однакових термінів, що загалом не впливає на зміст таких ознак, але безпідставно урізноманітнює текст кримінально-правової норми [18]. Як видасться, текст кримінального закону повинен вирізнятися математичною точністю, де не тільки слово, але й кожна буква має свою вагу. Відповідно, необхідним є нормативне уточнення окремих термінів, які формують кваліфікуючі ознаки, що унеможливить застосування різних підходів при їх тлумаченні. Крім того, з метою уніфікації кримінально-правових норм слід також виробити чіткі критерії відбору кваліфікуючих ознак, що дасть можливість виокремити з їх числа зайві та забезпечить неухильне дотримання принципів кримінального права при кваліфікації вчиненого та призначенні винному покарання.

1. Кабурнеев Э. В. Дифференциация уголовной ответственности за преступления против жизни по уголовному праву России: дис. на соиск. уч. степени доктора юрид. наук: 12.00.08 «Уголовное право и криминология; уголовно-исполнительное право». Москва, 2007. 341 с.
2. Андреева Л. А. Квалификация убийств, совершенных приотягчающих обстоятельствах. Учебное пособие. Санкт-Петербург. 1998. 56 с.
3. Плаксина Т. А. Социальные основания квалифицирующих убийство обстоятельств и их юридическое выражение в признаках состава преступления: дис. на соиск. уч. степени доктора юрид. наук:

- 12.00.08 «Уголовное право и криминология; уголовно-исполнительное право». Томск, 2006. 481 с.
4. Плаксина Т. А. Обоснованность выделения убийства двух или более лиц в качестве квалифицированного состава. Современное право. № 6. 2006. С. 70-75.
 5. Ларина Л. Ю., Пантюхина И. В. Проблемы квалификации преступлений, совершенных в отношении двух и более лиц (на примере ч. 4 ст. 134 УК РФ). Библиотека криминалиста. Выпуск 6 (11). 2013. С. 129-134.
 6. Савченко А. В. Вплив мотивів расової, національної чи релігійної нетерпимості на кваліфікацію злочинів. *Url.: <http://radnuk.info/statti/569-kvalif/14825-2011-01-19-03-30-58.html>*
 7. Косенко С. Криминологічна характеристика неповнолітніх потерпілих від статевих злочинів. Теорія і практика застосування чинного кримінального та кримінально-процесуального законодавства в сучасних умовах: Тези доповідей науково-теоретичної конференції. К.: Національна академія внутрішніх справ України, 2002. С. 66-68. *Url.: <http://www.univer.km.ua/visnyk/341.pdf>*
 8. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 року. *Url.: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>*
 9. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: *<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15>*
 10. Сімейний кодекс України від 10 січня 2002 року. *Url.: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>*
 11. Попов А. Н. Преступления против жизни, совершенные приотягчающих обстоятельствах, относящихся к личности потерпевшего (п.п. «б», «в», «г» ч. 2 ст. 105 УК РФ). Санкт-Петербург, 2002. 212 с.
 12. Вовк М. З. Кримінально-правова характеристика віку особи: дис. на здоб. наук. ступ. канд. юрид. наук: 12.00.08 «Кримінальне право та криминологія; кримінально-виконавче право». Львів, 2015. 257 с.
 13. Конвенція про права дитини ООН від 20 листопада 1989 року. *Url.: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_021*
 14. Закон України «Про охорону дитинства» від 26 квітня 2001 року. *Url.: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2402-14>*
 15. Гумін О. М. Криминологічна характеристика насильства у сім'ї щодо неповнолітніх. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Юридичні науки: збірник наукових праць. 2016. № 850. С. 492-499.

16. *Діагностичні критерії смерті та процедура констатації моменту смерті людини, затверджені наказом МОЗ України від 23 вересня 2013 р. № 821. Url.: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1757-13>*
17. *Черевко К. О. Кримінально-правова характеристика незаконного проведення абортів: автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. юрид. наук: 12.00.08 «Кримінальне право та криминологія; кримінально-виконавче право». Харків, 2011. 20 с.*
18. *Наконечна І. М. Законодавчі конструкції кваліфікуючих ознак злочинів проти особи (розділи II-V Особливої частини Кримінального кодексу України). Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України: збірник наукових статей. 2015. Випуск 39. С. 269-277.*

Наконечна І.М. Проблеми кваліфікації окремих кваліфікуючих ознак злочинів проти життя та здоров'я особи

Автор статті вказує на наявність помилок при формуванні окремих кваліфікуючих ознак злочинів проти життя та здоров'я особи. З метою вдосконалення кримінально-правових норм пропонується уніфікувати терміни, що використовуються при формулюванні таких ознак, а деякі з них закріпити у кримінальному законі, що сприятиме їх правильному тлумаченню. Крім того, наголошується на необхідності вироблення чітких критеріїв для відбору кваліфікуючих ознак.

Ключові слова: кримінально-правова норма, диференціація кримінальної відповідальності, кваліфікуюча ознака, злочини проти життя та здоров'я особи, склад злочину.

Наконечная И.Н. Проблемы квалификации отдельных квалифицирующих признаков преступлений против жизни и здоровья человека

Автор статьи указывает на наличие ошибок при формировании отдельных квалифицирующих признаков преступлений против жизни и здоровья человека. В целях совершенствования уголовно-правовых норм предлагается унифицировать термины, используемые при формулировании таких признаков, а некоторые из них закрепить в уголовном законе, что будет способствовать их правильному толкованию. Кроме того, подчеркивается необходимость выработки четких критериев для отбора квалифицирующих признаков.

Ключевые слова: уголовно-правовая норма, дифференциация уголовной ответственности, квалифицирующий признак, преступления против жизни и здоровья человека, состав преступления.

Nakonechna I.M. The qualification problems of the qualifying characteristics for crimes against human life and health

The author highlights the errors in the formation of such characteristics for crimes against human life and health, as «against two or more persons», «on grounds concerning racial, national or religious intolerance», «concerning the minors and causing the death of the victim». In specific cases, to designate some of these characteristics a legislator uses different phrases, as well as the different interpretations

of the identical terms that generally do not affect the content of such characteristics, but unreasonably diversifies the text of the criminal legal norms.

The author stresses the inadmissibility of repeated strengthening the characteristics of the crime components in those parts of the criminal legal norms, where the characteristics of the qualified components of these crimes are provided.

To improve the criminal legal norms it has been proposed to unify the terms that are used in the formulation of the qualifying characteristics, and some of them we propose to entrench into the criminal law that will facilitate their correct interpretation. In addition, in order to unify the criminal law norms we should develop clear criteria for selecting the qualifying characteristics that will make it possible to set them apart from the odd ones and will provide strict observance of the principles of criminal law when qualifying the committed crime and choosing the punishment for the guilty person.

Keywords: a criminal legal norm, criminal liability differentiation, a qualifying characteristic, crimes against human life and health, crime components.

Потяк В.І.

СУБ'ЄКТИВНА СТОРОНА НЕВИКОНАННЯ (УГОДИ) ДОГОВОРУ ПРО ПРИМИРЕННЯ ЯК ЕЛЕМЕНТ СКЛАДУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ

УДК 343.13

Актуальність статті обумовлена тим, що для глибокого аналізу кримінальної відповідальності за умисне невиконання договорів про примирення як основного механізму його кримінально-правового забезпечення охорони необхідно дослідити елементи складу такого кримінального проступку як «Умисне невиконання договору про примирення» і, зокрема, його суб'єктивну сторону. **Метою** статті є аналіз суб'єктивної сторони невиконання угоди (договору) про примирення як елемента кримінального правопорушення.

Виклад основного матеріалу. Традиційно, характеризуючи різні елементи складу злочину, в тому числі суб'єктивну сторону, П.Л.Фріс проводить глибинний науковий аналіз, поєднаний історичним екскурсом [1, с.163-188]. Він зазначає, що суб'єктивна сторона складу злочину є внутрішньою стороною складу злочину, що включає в себе характеристику психічного ставлення осо-